

Què pot fer Andorra pels refugiats?

*Berta Esteve i Mach, estudiant de periodisme
Anna Hernández i Bacardit, metgessa cooperant
Xavier Espot i Zamora, ministre d'Afers Socials, Interior i Justícia
Coordina: Ramon Tena i Pera, mediador
Mossèn Ramon Rossell i Serra, AINA
Maria Creixell i Morera, Obrim-los! Obrim-les!
Jordi Llansó i Baltiérrez, Creu Roja*

- 11 de maig del 2018 del 2018 a les 19,00 h
- Sala d'actes del Centre Cultural La Llacuna, Andorra la Vella
- Dins la setmana de celebració del Dia Mundial de la Diversitat Cultural del Comú d'Andorra la Vella.

Andorra, terra d'acollida

El desembre del 2016, la SAC va publicar el 8è número dels *Papers de Recerca Històrica*, "Andorra, país de pas i de refugi", en què vam poder trobar alguns articles sobre l'acollida de refugiats a Andorra, especialment durant la Guerra Civil Espanyola i la Segona Guerra Mundial.

Aquestes muntanyes han estat una terra que al llarg dels segles ha acollit persones que havien de deixar casa seva per salvar la vida: són prou coneguts els moviments de refugiats durant la Guerra Civil Espanyola i la Segona Guerra Mundial. Però si ens endinsem més en la història podem pensar en els *bons hòmens* que van passar per Andorra fugint de la persecució religiosa al sud de França durant l'edat mitjana. O fins i tot, fa un parell de setmanes l'arqueòleg Pierre Campmajó aventurava que els gravats del Roc de les Bruixes podien haver estat fets per ibers que fugien de la repressió romana durant les guerres púniques (<https://www.elperiodic.ad/noticia/64102/rss>).

Ramon Tena i Pera

El drama global dels refugiats

Però tornem al moment present. Al nostre racó de món, som més conscients del drama dels refugiats per l'emergència humanitària que ha causat la llarga guerra civil a Síria. Però es tracta d'un problema global i de llarga durada.

Segons dades d'Acnur, l'Agència de les Nacions Unides pels Refugiats, el 2014 es va superar el nombre de persones desplaçades des de la pitjor tragèdia que ha experimentat la humanitat el darrer segle: la Segona Guerra Mundial. Segons el seu informe *Tendències Globals* (<http://www.acnur.org/recursos/estadisticas/tendencias-globales-2016/>), a final del 2016, 65,6 milions

de persones es trobaven desplaçades. D'aquestes, uns 10,3 milions es van convertir en nous desplaçats pels conflictes armats o les persecucions durant l'any 2016. Això és una nova persona desplaçada cada 20 minuts. Els tres països que acumulaven més població expulsada eren Síria (5,5 milions), l'Afganistan (2,5 milions) i el Sudan del Sud (1,4 milions).

Precisament és la guerra civil a Síria la que ha generat una conscienciació més gran a Europa sobre el drama que suposa haver d'abandonar casa seva i jugar-se la vida per arribar a un lloc segur. A hores d'ara, tots hem vist les imatges amb les cues de milers d'éssers humans intentant travessar els Balcans per arribar a països de la Unió Europea. Si tirem una mica enrere en el temps, s'han repetit imatges que recorden aquelles no tan llunyanes del temps dels nostres avis. Les cues de dones i nens intentant travessar la frontera francesa a Portbou fugint de les tropes nacionals espanyoles, o els civils francesos fugint de l'avenç de l'exèrcit alemany durant la Segona Guerra Mundial. O els mateixos civils alemanys intentant fugir de l'avenç de les tropes soviètiques en les darreres escomeses de la guerra... No fa tant temps ni va passar tan lluny com per esborrar-ho de la memòria. O, com a mínim, no hauria de ser així.

El març passat, l'alt comissionat pels refugiats de les Nacions Unides, Filippo Grandi, qualificava la guerra a Síria com una "colossal tragèdia humana". En set anys, aquest conflicte ha obligat 6,1 milions de persones a deixar casa seva a dins de Síria i 5,1 milions, a buscar la seguretat en altres països. (<http://www.acnur.org/noticias/noticia/7-anos-de-conflicto-en-siria-una-colossal-tragedia-humana/>).

Amb aquestes dades no pretenc apel·lar a una emoció fàcil, sinó que prenguem en consideració la magnitud real dels fets. Entenc que un pas previ al debat que estem a punt d'encetar és conèixer a quina realitat ens estem enfrontant al món i a Europa durant aquests darrers anys.

Resposta d'Europa

I com hem respost fins ara a Europa? No hi ha dubte que el drama que s'està vivint ha generat una àmplia onada de solidaritat en la societat civil. Hem vist persones que han pres grans riscos –només cal pensar en els bombers andalusos que a Lesbos han estat jutjats acusats de tràfic de persones o en els voluntaris d'Open Arms– per salvar les vides de les persones que havien de fugir. També voluntaris que han esmerçat temps i energia en camps de refugiats per ajudar-los i proveir-los dels serveis mínims humanitaris. O els milers de voluntaris que ajuden en l'acollida dels refugiats que arriben als països on han recalat els refugiats siris, tant a la Unió Europea com als països del Caucas.

Però en aquesta història també hem vist el costat més fosc de l'ésser humà. L'arribada de refugiats ha generat moviments de rebuig en la majoria de països, un augment dels discursos d'odi i un augment d'opcions polítiques populistes que clamaven per solucions immediates. Hem vist fins i tot episodis de violència contra els refugiats. Només cal mencionar els atacs de grups d'ultradreta a grups de refugiats a Hongria o Alemanya.

I al mig, les institucions europees que en ocasions no han estat a l'alçada de les circumstàncies: El juliol del 2015, els estats de la Unió Europea es va comprometre a acollir prop de 33.000 sol·licitants d'asil que estaven en camps de refugiats a Itàlia i Grècia. Poc després, es va ampliar l'acord per acollir 120.000 sol·licitants d'asil més. El 27 de setembre de l'any passat es complia el termini per acollir aquests refugiats, però només un 27% dels sol·licitants d'asil han estat

reubicats en països de la Unió Europea. (<http://www.europapress.es/epsocial/migracion/noticia-fin-plazo-acogida-refugiados-ahora-20170924121457.html>)

Per mirar de pal·liar la situació, el març del 2016 la Unió Europea va arribar a un acord amb Turquia per reduir l'arribada de refugiats sirians a Europa. A canvi de 3.000 milions d'euros, Turquia vigilaria el pas de refugiats a través del seu territori, que s'havia convertit en un país de trànsit per la fugida de refugiats. Així mateix, l'acord permetia retornar a Turquia migrants (especialment sirians i afganesos) en situació irregular a Europa. Segons dades de l'ONG grega Solidarity Now, si bé l'acord ha reduït el nombre d'arribades a Europa, la contrapartida és que ara els refugiats han d'esperar mesos o fins i tot un any en camps de refugiats a Turquia "en condicions que violen els drets humans".

La llei per acollir refugiats a Andorra

I al nostre petit racó de món? Com hem respost fins ara des d'Andorra a la situació dramàtica dels refugiats?

No hi ha dubte que la societat civil s'ha mobilitzat: cooperants d'Andorra han estat a Grècia ajudant els refugiats, quan s'han organitzat activitats en favor dels refugiats hi ha hagut una resposta important de la societat, s'ha creat l'associació Obrim-los! Obrim-les! focalitzada a conscienciar sobre la situació dels refugiats i impulsar accions per poder acollir-los a Andorra.

En l'àmbit institucional, el setembre del 2015 el cap de Govern, Toni Martí, (https://www.ara.ad/politica/Aprovada-permet-acollir-persones-refugiades_0_1982801858.html) es va comprometre a acollir una vintena de persones refugiades sirianes a Andorra, junt amb les seves famílies. A les particularitats geogràfiques d'Andorra, sense cap accés internacional que no sigui la via terrestre a través d'Espanya i de França, s'hi va unir el fet que no es disposava de la legislació nacional i internacional que facilités l'acollida de persones refugiades.

El 22 de març passat, però, el Consell General aprovava finalment la Llei 4/2018 de protecció temporal i transitòria per raons humanitàries. Aquesta llei, i gràcies a un acord amb la Comunitat de Sant Egidí, permetrà acollir a Andorra persones desplaçades del conflicte sirí.

La llei fixa que cada persona desplaçada gaudirà d'una autorització de sojorn o de sojorn i treball de 2 anys, prorrogables sis mesos després dels quals podrà demanar asil, un cop la legislació estigui aprovada.

Com a particularitats, cada persona refugiada tindrà el suport d'un tutor que l'ajudarà en el seu procés d'integració a Andorra i, a diferència de les legislacions dels països veïns, podrà sortir del territori nacional.

Fer-se les preguntes adequades... i també les més incòmodes

Espero que aquesta taula de debat serveixi per obtenir respostes, però també per fer-se les preguntes necessàries. Què pot fer Andorra pels refugiats? Quan podrà començar l'acollida dels refugiats? Com arribaran? Com ho podem fer per ajudar-los a integrar-se? Com respondre a les seves necessitats? Com ajudar-los a guarir el trauma que han viscut?

Però viure en democràcia també és viure en la incomoditat. Ens ho recordava fa un mes al Consell General el periodista i filòsof Antoni Puigverd. En democràcia no hi ha un relat únic, i hem de saber integrar i dialogar entre aquestes diferents visions de la realitat.

Això també implica que avui ens haurem de fer les preguntes incòmodes: Per què Andorra hauria d'acollir refugiats si no té cap responsabilitat en el que està passant a Síria? A quins refugiats haurem d'acollir? Als que tenen una religió o cultura similars a la nostra? I si a Andorra hi ha ciutadans que ho estan passant malament, per què hauríem d'esmerçar recursos a ajudar persones que no coneixem de res? Que ni tan sols són *d'aquí* o dels *nostres*?

Encara que no hi estem d'acord, que ens sorprenguin en un país que ha crescut i s'ha desenvolupat gràcies a la immigració, o que fins i tot ens generin certa repulsa són preguntes que estan presents en la societat. I quan es planteja fer una política pública cal tenir-les en compte, perquè per més que ignorem o donem l'esquena a una realitat, aquesta no deixarà d'existir.

És egoisme? Manca de solidaritat? Poca conscienciació o racisme? O és por? I si és així, d'on vénen aquestes por? Com els podem donar resposta?

Fem allò que és humà...

Abans de passar a presentar els participants voldria acabar amb una història que recull el llibre de William Ury: *Getting to Peace*. Resumint molt, aquest llibre traça l'inici de l'evolució de l'espècie humana a fa un milió d'anys. La guerra i el conflicte violent entre grups no té evidències arqueològiques més enllà dels 10.000 anys. Per tant proposa revisar la tesi que la guerra i el conflicte violent són substancials a la nostra espècie.

William Ury explica la història de Le Chambon, un poblet francès d'uns 3.000 habitants al Massís Central. Durant la Segona Guerra Mundial, el municipi va acollir diverses onades de refugiats, primer republicans espanyols, després francesos que fugien del Servei de Treball Obligatori i posteriorment jueus que fugien de la persecució nazi. Es calcula que al llarg del conflicte van acollir i salvar prop d'un miler de jueus. Quan les autoritats nazis van prendre control de la zona, les SS van realitzar diverses operacions al municipi, van enviar a camps de concentració algunes persones que havien acollit jueus a casa seva i a d'altres els van executar.

Quan van demanar a un dels educadors de Le Chambron, Roger Darcissac, per què ho havien fet, per què havien donat ajuda a uns desconeguts posant en risc les seves vides va dir: "Perquè era humà".

Els fets de Le Chambron van portar l'historiador francès François Boulet a referir-se a Le Chambron i la seva zona com a "montagne refuge", una analogia que em sembla molt adient per iniciar el debat d'avui.

Xavier Espot i Zamora, ministre d'Afers Socials, Interior i Justícia

Bona tarda. Gràcies a la SAC i gràcies al Ramon per fer-me particip d'aquesta taula rodona. De fet la meva relació amb els refugiats i amb tot el que fa referència amb els refugiats potser no és tan autoritzada ni tan intensa com molts dels participants d'aquesta taula rodona i molts dels que esteu aquí entre el públic. Jo no he estat mai en els camps de refugiats. De fet, no he estat mai a Síria ni al Líban, ni abans ni després de la guerra, però des d'un punt de vista personal, tot el que ha passat evidentment m'ha copsat enormement. De fet tampoc sóc aquí des d'un punt de vista personal, sinó com a representant del Govern i com a ministre. Per tant, la meva relació amb aquesta temàtica no es pot entendre sense aquest càrrec que estic ocupant ara. Un càrrec que suposa haver d'assumir una sèrie d'obligacions i de compromisos en aquest àmbit. Segurament després en parlarem amb més detall, però també m'agradaria avui tenir l'ocasió, no només d'escoltar l'opinió dels nostres ciutadans, sinó també de poder explicar tots els passos que hem estat fent aquests darrers temps per poder honorar aquest compromís d'acollir refugiats. No només honorar aquest compromís d'acollir-los, sinó també d'integrar-los i, si pot ser, que es quedin entre nosaltres a casa nostra durant molts anys o per sempre. En aquest compromís, les xifres a Andorra poden semblar insignificants, però quan parlem de vint refugiats a Andorra, si ho comparem en percentatge, és a dir, si mirem quina proporció és en relació amb la població del nostre país, vull recordar que aquest compromís és igual d'important que el que els altres països europeus van assumir al seu moment i que, com tu has dit abans, en molts casos no s'ha acabat complint. Aquest no serà el cas d'Andorra. Andorra complirà aquest compromís i això ho puc dir alt i fort avui.

Anna Hernández i Bacardit. Metgessa cooperant

Jo sóc l'Anna. Alguns em coneixeu de vista, d'altres perquè us he atès. Jo treballa a Urgències. Sóc metge de família, metge d'emergències, metge d'helicòpter, metge de metge. El febrer del 2016 vaig anar gairebé un mes a Lesbos. Amb Proactiva Open Arms. Vaig ser la primera metgessa a medicalitzar Proactiva Open Arms, em vaig emportar material d'aquí i vaig viure de primera mà, jo crec, una de les tragèdies humanitàries més bèsties de l'últim segle. M'ha canviat. Però hi tornaria a anar tantes vegades com fes falta. Totes les coses que has dit quan has encès la flama sí, s'ha de fer, perquè es fa amb persones i totes som iguals.

Mossèn Ramon Rossell i Serra, AINA

Moltes gràcies per convidar-me a participar a la taula rodona; resumeixo la meva relació amb els refugiats en tres capítols. Ahir, avui i ara. El Ramon ha presentat un llibre, jo en tinc un altre que diu al capítol vint-i-cinc, "em vareu donar menjar, m'heu donat beure, m'heu vestit, m'heu refugiat i m'heu acollit". Dos mil anys. Això ho va escriure un que, tot just néixer, es va haver de refugiar a Egipte fins que va morir el dictador Herodes. A dos mil anys de nosaltres era refugiat i el van acollir. Llegeixo

això i pregunto, qui de nosaltres no ha estat en un moment o altre refugiat? El papa Francesc, fa un parell d'anys, demanà que cada parròquia eclesiàstica acollís una família de refugiats. No vull parlar de les altres parròquies, parlo de casa meva. L'església de Canillo, AINA i Meritxell, posà a disposició per acollir una família de refugiats l'única caseta de Valèria. Valèria és una mare soltera que acollírem mentre es tramitava regular el seus papers, acabada la temporada de la neu. Va haver-hi una família d'Andorra que es va assabentar d'aquesta disposició d'obrir una caseta a uns refugiats i em van dir que es farien càrrec de les despeses d'escolarització d'aquests fills dels refugiats. Per Nadal del 2016, vaig escriure el conte del meu somni. *Wetz, el nen que ha trobat Nadal...* el nen que conto que una família de refugiats, acollits en un pis de Santa Coloma els visitaven els monitors d'AINA per als jocs de neu d'AINA i fer cagar el tió i així ajudar a passar un millor Nadal a tota la família, cantar el *Fum, fum, fum* i sobretot descobrir la bellesa de la neu i fer molts amics. Després els pares pujaven cada diumenge a la tarda a AINA, a fer un cafè, parlar i visitar la granja, se n'havien enamorat. Això era un conte, era la meva il·lusió. La realitat, l'estiu amb monitors i monitores i que anaven amb les d'AINA, el Jaume Planella i companys que anaven al camp de refugiats amb la condició només que a la tornada ens sensibilitzés a tots sobre el problema, i ho féu. En tornar, una trobada amb els nois i noies de Tamarros, una trentena, dos dies tancats a la borda de Meritxell, parlant d'aquestes vivències. Ho féu amb companys i monitors, Dissabte Sant i després una persona que donant testimoni explicava molt bé tota la seva experiència al camp de refugiats, mentalitzant molt bé als monitors. I finalment ho féu Jaume Planella amb una exposició d'artístiques fotografies —el Jaume és un gran fotògraf— del camp de refugiats, a Escaldes-Engordany, que fou presidida pel nostre ministre Xavier Espot. Interessant el camp de refugiats, i una llista de material escolar i esportiu absolutament necessari per aquella mainada del camp. Hi dedicàrem totes les almoines de la festa de Meritxell del 8 de setembre del 2017, la venda de records, etcètera, almoines..., el Jaume comprà el material i tornà al camp a portar-lo personalment, assegurant-se que arribés als nens necessitats d'aquest material. Ara prenem una difícil decisió. Acollim la família de refugiats a la casa Valèria? O acollim els nois i noies de la llista d'espera de les colònies 2018? Els dotze que coordinen el projecte d'AINA amb els monitors i monitores que l'edició de colònies 2018 decidiren no acollir els refugiats i acollir deu adolescents més per torn —trenta—, de la llista llarga d'espera gràcies a la qual, gràcies a la caseta, quaranta daines, quaranta tamarros i cinquanta-sis a les bordes d'Aina, són molts però encara n'han quedat al carrer. La dèria d'AINA és estimar Andorra, i estimar Andorra vol dir estimar tots els països del món, del planeta, i estimar el Tercer Món vol dir estimar Andorra. Els infants i els joves d'AINA aprenen a fer la guerra, fent la guerra amb l'única arma eficaç i de futur, educació i valors, dels quals la solidaritat és el pal de paller.

Maria Creixell i Morera. Obrim-los! Obrim-les!

Jo he fet de periodista durant quatre anys aquí a Andorra, després vaig decidir enfocar la meva feina a un àmbit més social i després de passar dos anys a Sri Lanka, vaig decidir que al costat de casa meva també hi passaven coses i que volia participar d'això també, i per tant vaig anar a Grècia. Vaig estar en un camp de refugiats, vaig estar a Atenes en cases ocupades, que és molt diferent dels camps de refugiats i mentrestant

vaig conèixer un grup de gent, aquí a Andorra, que també estava motivada pels mateixos valors que jo i vam decidir que havíem de fer alguna cosa també aquí, perquè tots aquests sentiments també arribessin. Va ser quan vam fundar Obrim-los! Obrim-les!, que és l'associació que l'any passat va fer unes jornades solidàries amb les persones refugiades, i ara estem preparant-ne la segona edició. Hem fet també xerrades en escoles, estem preparant també altres accions i sobretot el seguiment, perquè creiem que també ens hem d'implicar com a societat civil en aquest procés d'acollida per crear conscienciació.

Jordi Llansó i Baltiérrez. Creu Roja

Hola. Bona nit, bona tarda.

En nom de Creu Roja el que sí que podem dir és que, una mica, aplicariem les mateixes paraules que el senyor ministre. Realment, ja sigui perquè Andorra queda geogràficament en un punt que possiblement els refugiats no és el primer punt d'accés que tinguin, la nostra experiència és minsa. No en tenim tanta com alguns presents aquí a la taula. El que sí que és cert és que potser fa entre cinc i deu anys, no recordo ben bé les dates, sí que hi va haver una primera tongada de refugiats. Sabem que molt bé no va funcionar, perquè els objectius principals d'aquests refugiats no eren quedar-se aquí Andorra i organitzar les seves vides, sinó que era arribar a altres països on allà tenien familiars. Aleshores, en nom de Creu Roja, el que sí que podem dir, com a auxiliars dels poders públics, és que intentarem donar totes les facilitats que des del Govern requereixin o fins i tot des de qualsevol altra institució. Sí que hem de dir que no som una Creu Roja com pot ser Creu Roja Catalunya, que potser és la més propera que tenim i que sí que poden tenir més contacte amb la Creu Roja espanyola, que aquí sí que ells tenen molta experiència en temes de refugiats. Simplement parlar de tot el que és la costa sud espanyola, no tan sols ara, sinó que porten anys i anys i anys lluitant o intentant fer al màxim de bé per acollir tots aquells immigrants que vénen del Marroc. El Marroc es veu, és allà, i com pot ser que aquí hi hagi una vida *tan bona* i allà, hagi de fugir, deixar-ho tot? Són molt poques milles nàutiques. Simplement tenim poca experiència però moltes ganes de poder ajudar en tot el que puguem, i des d'aquí us obrim les mans a tots vosaltres per tot el que necessiteu perquè només som una Creu Roja petita, però tenim molts contactes i possiblement podem obrir molts coneixements.

Anna Hernández

Quan m'heu convidat a la taula, hi he vingut amb els ulls tancats però sempre us he dit que jo sóc una persona molt normal, que l'únic que faig és fer de metge de tant en tant, quan puc i fer-ho al millor possible.

Jo tampoc no he acollit mai un refugiat a casa meva, ni sóc tan gran com per haver viscut una guerra civil. Jo l'únic que sé és que el que necessita Andorra, abans d'acollir, i crec que és conscienciar la població. Crec que és el més fonamental, i educar els infants des de ben petits. Perquè, tal com deies tu, evidentment que al Marroc hi ha un petit problema, que la gent busca una vida millor, que creu que a Europa estarà millor, però no hem d'oblidar que estem parlant que un dia acollirem refugiats de Síria. Síria està en guerra des de l'any 2011, i a Alep, entre d'altres, no queda gairebé un edifici dempeus. Ja només per això, si fóssim capaços de conèixer la gent

com és, que són com nosaltres, com jo, gent amb estudis, gent que no, gent que fa d'electricista, gent normalíssima, que parlen idiomes en una societat avançada i en un segle avançat, crec que potser obriríem més les portes i seria tot més fàcil. Andorra, per si, és una societat una mica tancada perquè és de muntanya. Us ho dic jo. Jo vinc d'un lloc que és tancat, que és Manresa, però Andorra ho és una mica més. Crec que el que hem de fer és obrir una miqueta i que no només per acollir refugiats sinó com jo, que sóc immigrant; penso que hem d'obrir les portes a tothom que vingui aquí i se senti com a casa i poder sortir una mica més al carrer, que no ens hi ajuda el temps però penso que és important que obrim les mans i que parlem amb tothom i que siguem una mica més alegres, i la resta ja vindrà. Evidentment crec que la persona que tinc aquí al costat (Xavier Espot) us dirà ben bé què és el que s'està fent, perquè jo avui he parlat amb la Mireia Porras, que és del departament d'Igualtat, i m'ha dit que s'estan fent moltes coses, però que és un projecte molt inicial, encara que sigui al setembre, tot just s'està començant a treballar-hi, però jo crec que el més important és la conscienciació de la població. Aquesta d'aquí ja està bastant conscienciada, que per això és aquí, moltes gràcies per venir, però falta moltíssima més gent. Moltíssima més gent que entengui la importància de fer tot això.

Síria és un país que, evidentment, ara mateix no es pot comparar amb Holanda, però gairebé. Jo parlo en l'àmbit mèdic, hi ha metges sirians molt bons, molts científics que estan innovant moltíssim i que ara mateix no hi ha ningú treballant als hospitals d'allà i és una pena.

Xavier Espot

Si m'ho permetes, Anna, discreparé una mica del que has dit. És només introduir un matis. Jo crec que és cert que de vegades tenim el concepte o la sensació que Andorra és una societat tancada. Potser sí que en moltes coses som una societat petita. Som una societat amant de les nostres tradicions, però crec que també de vegades val la pena contextualitzar i comparar les coses. A partir del moment que nosaltres vam fer una aposta forta per acollir refugiats a Andorra, evidentment hem pogut sentir en converses de bar, en determinats comentaris anònims en els mitjans de comunicació, determinades afirmacions que ens poden xocar, com per exemple el que deia el Ramon abans, que em sembla absolutament fal·laciosa, que "amb la quantitat de gent necessitada que tenim al nostre país, quina necessitat tenim d'anar a acollir refugiats?" Tots sabem perfectament que aquesta gent necessitada disposa d'una xarxa de recursos importants i que aquests recursos no deixaran de ser menys importants perquè puguin venir vint refugiats. Dit això, crec que estem parlant realment de posicions i d'afirmacions molt minoritàries, perquè crec que ja hi ha un senyal molt fort i molt important i és que, en el nostre arc parlamentari, on tenim partits que van des del vessant més conservador fins al vessant més progressista, tots per unanimitat van aprovar aquest projecte de llei de protecció temporal i transitòria per raons humanitàries. Crec que difícilment trobaríem un altre país a Europa on tots i cadascun dels partits que formen part de l'arc parlamentari del país en qüestió donin suport clar a l'acollida de refugiats. Crec que si nosaltres copsem el sentir majoritari, evidentment no sóc qui per fer-me portaveu d'aquest sentir majoritari, perquè sí que parlo amb molta gent, però tampoc no estic en disposició de fer-ne aquí una mostra estadística fiable. Però sí que crec que la gent molt majoritàriament té ganes que acollim refugiats, i no només té ganes que ho fem sinó que a més a més crec que està disposada a posar un esforç i recursos personals perquè això sigui possible.

Per tant, crec que en aquest sentit a vegades, i és molt bo que com a societat siguem autocrítics i que vulguem millorar, jo crec que hem de reconèixer les bones coses que tenim, i crec que en aquest àmbit Andorra ha donat un molt bon exemple, no només des del punt de vista intern, sinó també de cara a l'exterior. Els representants de la Comunitat de Sant Egidí l'altre dia van tenir ocasió de recordar-nos-ho, que realment el que ha fet Andorra fins ara i el que continuarà fent estic convençut que realment és un senyal fort de cara als altres països europeus. Dit això i molt breument, perquè no em vull allargar massa, després si voleu us explicaré amb més detall tot el que hem anat estructurant durant aquests mesos. Certament aquest projecte de llei ha tardat un temps a veure la llum, però això també ha servit per anar treballant i que tot ara es desencadeni d'una forma molt ràpida i immediata. Crec que hi havia dues premisses absolutament necessàries per poder acollir refugiats i si no haguéssim complert aquestes dues premisses penso que hauríem generat unes expectatives i una frustració que encara hagués estat pitjor. D'una banda, assegurar l'arribada legal i segura d'aquests refugiats. Era impossible fer-los venir aquí sense tenir una llei que els emparés des d'un punt de vista intern i sense disposar d'uns mecanismes de col·laboració amb una entitat, amb un país, amb qui fos, que realment estigués sobre el terreny. Hem de recordar que Andorra des d'un punt de vista diplomàtic i consular és relativament feble. Som un país petit, i a diferència, per exemple, dels nostres països veïns, França i Espanya, no tenim consolats ni tenim ambaixades al Líban, a Síria o als altres països del Pròxim Orient. Per tant, crec que això ho aconseguim, no només amb aquesta llei que ara està vigent, amb aquesta llei temporal i transitòria, sinó que també amb el protocol d'entesa que hem fet amb la Comunitat de Sant Egidí, que és una entitat de reconeguda solvència i amb experiència en aquesta matèria que ens obliga en aquest corredor humanitari i ens permetrà que els refugiats arribin aquí Andorra, com he dit abans, de forma legal.

I la segona premissa i en aquest sentit manllevo unes paraules del papa Francesc, “no s'entén l'acollida sense integració i no s'entén la integració sense acollida”. De poc serveix que fem venir a corre-cuita aquesta gent i els fem entrar al nostre país si després no som capaços d'integrar-los. És a dir, nosaltres, recordant el que deia fa un moment el Jordi, nosaltres no podem –crec que seria un error– fer venir aquí la gent perquè s'hi estiguin dos o tres mesos i després tornin a marxar. Evidentment no dependrà de nosaltres perquè aquesta gent són perfectament lliures de decidir el seu destí i decidir que un cop han arribat a Andorra si això no els convé o no els agrada anar a parar a un altre lloc, no? Però com a mínim hem de posar tots els instruments, tots els serveis, tots els recursos, tots els mecanismes necessaris perquè aquesta gent quan arribi aquí Andorra se senti com a casa seva, i això és també el que hem estat treballant aquest temps. Acabo ja, perquè si no m'allargo massa, després si voleu us explico tot això que hem estat articulant d'aquesta acollida i aquesta integració siguin realment efectives.

Mossèn Ramon Rossell

Estic totalment d'acord amb el que s'ha dit. El que passa és que és difícil fer venir una persona aquí a Andorra, perquè si no, ja els hauríem acollit en aquella caseta. Sabíem perfectament que el Govern havia dit doneu-los papers, és el que els passa a altres persones que estan per aquí, pel que hagin de fer, tenir papers, el que jo vaig explicar aquí. Ja saben que si vénen nens, nosaltres els acollirem a AINA, perquè en el fons amb la convivència és com s'integra. Camps de neu en una setmana que no es coneixen, a través de l'esquí, vetllades, concerts i jocs, amics

que són. Recordo una noia que va arribar de Sud Amèrica, la van portar a AINA. Quan la mare va venir a buscar-la, es va quedar parada que cantava en català. No s'ho creia, la seva mare. Venien de Perú i la van portar a AINA mentre la seva mare treballava. Va marxar cantant en català en quinze dies. Tots els factors d'integració i d'educació són clau, i nosaltres hi estem oberts; com ho hem fet sempre, ho fem doncs d'acollir. A cada torn, en tinc deu per mi, m'ho reservo en casos socials. Infants amb dificultats que els ha portat la policia. Ningú no se n'ha assabentat que tenien problemes. La convivència, cant i muntanya, integra. I això és el que nosaltres oferim. És un somni. I el papa Francesc i el mateix Evangeli m'hi obliguen.

Maria Creixell

Jo també crec que fa falta. Ni que siguin un o dos, que hi hagi aquests comentaris, vol dir que hi ha un problema. Que hi ha un sector de la població que no comparteix; si hi ha un problema, s'ha de tractar igualment. També coincideixo que l'educació és un factor clau en això i que si acollim vint persones, ni que se'n trobi una ja tenim un problema. De cara a la inclusió d'aquestes persones a la societat andorrana, crec que s'ha de fer un esforç. Tots veiem que en el passat pot haver estat el nostre pare, el nostre avi i el nostre tiet, perquè vivim en un món canviant i no saps mai on pots estar.

A tu també t'agradaria que algú t'obris les portes i et donés una segona oportunitat. Aquest posar-se en la pell de l'altre i obrir les teves portes... És a dir, si jo tinc tot això, almenys intentar donar a l'altre una part del que tinc. I no només acollir-los, sinó donar-los les eines perquè siguin autònoms. Que vinguin aquí, alguna gent pot pensar, doncs els donem ajudes, com dèieu, els donem un pis. L'objectiu que tots compartim és que arribin i que puguin ser autònoms i que s'espavilini per ells mateixos i que nosaltres aprenguem i rebem d'ells també. Potser podran treballar. Un és el nostre metge, un és el nostre professor i per tant intentar viure com qualsevol de nosaltres.

Jordi Llansó

Crec que el món és molt petit, jo també sóc manresà, Anna. A part d'això, jo crec que la mateixa situació que aquesta gent estan vivint, i esperem que no passi mai, però també ens pot passar a nosaltres. Síria era de les societats més evolucionades més o menys, sense comptar Dubai, que estan fent aquestes bestieses. Un país culturalment molt evolucionat, molt europeu i mireu com ha acabat. Aleshores, seguint el fil conductor del que seria la integració, sí que per nosaltres, del que seria del punt de vista de la Creu Roja, que té set manaments que vincula l'entitat mundialment, des del punt de vista de la humanitat, la igualtat, que no hi ha d'haver cap signe de racisme. Tant se val l'ètnia d'aquesta persona, d'on vingui, la raça, la cultura, etcètera. Humanament tenim l'obligació, i a més a més ho portem a la sang, de fer aquesta acollida, de tal manera que tenim tots els braços oberts i la il·lusió de saber qui ens vindrà. Pel tema de la integració, nosaltres a través dels programes de voluntariat, podria ser també una manera d'ajudar fins i tot als més petits que puguin venir, perquè es vagin integrant dins de la societat andorrana i vagin coneixent i que sigui el menys traumàtic possible d'estar fora de casa.

Mossèn Ramon

Jo voldria vull confessar el meu egoisme. Sé que si jo acullo una família, aprendré molt d'ells. Més jo d'ells que ells de jo. Ens convé que vinguin, perquè els nens arribin a conèixer-los i aprenguin d'ells.

Jordi Llansó

En la societat andorrana, sí que hi pot haver gent que tinguin moltes visions i molts parers diferents. Evidentment jo també he sentit, "per què han de venir si aquí abans hem de solucionar altres coses?" Jo crec el mateix que deia el Sr. Ministre. Portar vint persones aquí això no farà saltar el país. Crec que tenim els recursos suficients per fer-ho i ho hem de fer. Que vinguin aquestes vint persones, qui té aquesta por és ben bé perquè o no té tots els coneixements o que no té la visió global i oberta. És mínim el que econòmicament això pot suposar per integrar aquesta gent. Com molt bé s'està dient aquí a la taula, tot el que ens poden arribar a aportar, no ho coneixem. Pot ser molt més del que nosaltres els podem donar. És un *feedback* positiu. Ho torno a dir, nosaltres farem tots el possible i ja estic pensant en mecanismes per poder ajudar.

Anna Hernández

En això que estàs dient tu, hi estic d'acord, igual que amb el Sr. Ministre. Estic d'acord en el fet que vint persones no faran saltar el país. De la mateixa manera que tampoc no canviarà la situació de tots els refugiats del món ni res. Però probablement conscienciarà una part de la població que fins ara no està conscienciada. Punt número 1.

Punt número 2. Quan creiem que ho estem fent tot bé, aquí hi ha l'error. Evidentment que la gent es queixa, perquè al final la gent es queixa dels problemes que té amb el veí de sota perquè fa soroll a les tres de la matinada. També és important veure que a Andorra també hi ha gent amb situació de risc social. Com deia mossèn Ramon, això no vol dir que no vinguin les persones refugiades, però també hem d'obrir els ulls i dir que potser no ho estem fent del tot bé. Potser hi ha gent també amb situació de risc social que estem veient cada dia. Per exemple, jo que treballa caps de setmana, nits i festius. Quan tothom està fent els canelons el dia de Nadal, som allà. Hi ha gent sola. Potser la societat andorrana també està envellint. Potser hem de fer alguna cosa també en això. El que us vull dir és que és superbo que hàgim tingut aquesta idea. Que al final es pugui fer. Però això no vol dir que tanquem els ulls a les altres coses que hi ha. La societat envelleix i cada cop necessitarem altres coses.

Maria Creixell

La teva idea crec que és una bona iniciativa. Conscienciem d'això i conscienciem sobre altres coses sobre la preuada diversitat que ja existeix. No necessàriament aquí hi ha refugiats. Aquí hi ha gent amb problemes molt diversos i moltes associacions hi treballen. Però hem de plantejar-nos la responsabilitat que tenim nosaltres sobre desplaçaments forçosos, sobre les guerres que es produeixen en altres països, sobre per què aquesta gent ha de marxar de casa seva. Per què altres persones que no són refugiades però són emigrants. Jo també sóc emigrant. Potser el fet que el tema dels refugiats sigui tan mediàtic ens dona peu a obrir debats que potser ja és hora que tinguem. Què passa quan jo compro el meu telèfon? Què passa quan jo compro el meu

ordinador? Què passa on tinc jo els diners al banc? Hi ha debats que potser ja seria hora que també obríssim. També és responsabilitat nostra que hagin de fugir de casa seva.

Mossèn Ramon

Un conte. Una família es va pensar que era de veritat que a Santa Coloma hi havia aquesta família i es feia càrrec de l'escolarització. Una persona que va llegir això, s'ho va creure. Per tant la societat civil hi ha d'estar disposada. Siguem pràctics, si volem integrar una persona donem-li dues coses. Donem-li feina i amistats, les dues columnes amb les quals una persona és.

Xavier Espot

Jo crec que la Maria ha introduït un concepte que és interessant, que crec que ens fa reflexionar més enllà de l'interior del nostre país i de les nostres fronteres. Crec que no podem oblidar que Andorra forma part dels països desenvolupats i evidentment el nostre percentatge, el nostre PIB, la nostra població, el nostre territori en relació amb el PIB, la població del territori de tots els països desenvolupats, és insignificant. Evidentment que és insignificant però en formem part. I per tant també tenim la nostra part, encara que sigui ínfima, però hi ha una petita part de responsabilitat, en com s'estructura des d'un punt de vista econòmic i de repartiment de recursos al món. Des d'aquest punt de vista, si assumim que també tenim aquesta petita part de responsabilitat, crec que per via de la conseqüència, també hem d'entendre que tenim una part d'obligació d'intentar pal·liar o resoldre aquesta problemàtica que hi ha, que no és altra que un repartiment injust dels recursos i d'una iniquitat i d'unes raons històriques derivades del colonialisme, etcètera, que han comportat una sèrie de conflictes i en concret el conflicte siria. Dit això, us explico d'una forma breu com hem intentat estructurar els propers passos. Com sabeu, tot just fa un mes i mig que vam aprovar aquesta Llei de protecció temporal i transitòria per raons humanitàries. Això ens dona una cobertura legal interna perquè aquesta gent pugui disposar d'una autorització d'immigració i per tant siguin residents legals al nostre país. A més a més, permet i obre la porta a una sèrie de serveis: serveis sanitaris, serveis educatius, serveis socials, recerca de treball, habitatge, etcètera. En aquest sentit també és important de recordar, i abans ho hem dit, que quan parlem de l'acollida de refugiats sirians, no hi hem de pensar des d'una perspectiva exclusivament assistencial. És possible que vingui una persona gran o una persona amb discapacitat que necessitin recursos i serveis intensos sufragats des del nostre país. Però no té per què ser exclusivament aquest cas. Recordo una anècdota. Fa un any i mig vaig anar a Viena per una conferència ministerial, per raons de la meua feina. Al vespre estava sol i em passejava pel centre de Viena i em van parar un noi i una noia d'uns vint-i-cinc anys, aproximadament, sirians. Parlaven un anglès perfecte i anaven vestits com jo vaig vestit ara. Eren refugiats sirians. Aquestes persones, potencialment, també poden ser persones que perfectament poden venir aquí a Andorra. Són persones que, des del primer dia, poden trobar una feina, poden portar valor afegit a la nostra societat i es poden guanyar la vida perfectament. Jo crec que hem de trencar aquesta idea que totes les persones que vindran al nostre país seran persones subsidiàries i que necessitaran assistència. No té per què ser així. Dit això, com us deia, un cop tenim aquesta llei interna que ens dona aquest marc legal intern, el proper pas és la signatura d'aquest protocol d'entesa amb Sant Egidi, que ens permet aquest corredor

humanitari i que aquesta gent, els refugiats sirians que estan als camps de refugiats al Líban, puguin arribar fins a casa nostra. A partir d'aquí nosaltres ja hem determinat que inicialment volem acollir com a mínim vint refugiats. A més a més hem determinat un perfil molt genèric. Creiem que no és de rebut que, si volem fer aquest gest de solidaritat, ara diem que volem gent de metro noranta, rossos i amb els ulls blaus, per dir-ho d'una forma anecdòtica. Per tant, ho hem obert. Hem dit que volem parelles, monoparentals, parelles del mateix sexe, parelles de sexe diferent, que tinguin fills, que no en tinguin, que estiguin en edat d'escolarització o no. Ens és igual. En definitiva nosaltres ho hem deixat molt obert. Sí que hem dit que, si són persones que a més tenen disposició per poder treballar al nostre país i a més a més en els sectors que hi ha més demanda de mà d'obra, millor. Això ens permetrà una via més ràpida d'integració. A partir d'aquí, d'acord amb aquest perfil que hem determinat, Sant Egidí, que té gent sobre el terreny, ja ha dit que procedirà a fer una preselecció. Quan tinguin aquesta preselecció feta, de nosaltres s'hi desplaçarà, d'una banda el cap de l'àrea de Cooperació Internacional del ministeri de l'Interior i de l'altra, una representant del departament d'Afers Socials, que volem que sigui una persona amb un perfil més social, segurament una psicòloga o una treballadora social, ho hem d'acabar de determinar. Aquestes dues persones es desplaçaran al Líban *in situ* i d'acord amb la preselecció que hagi fet la Comunitat de Sant Egidí, procediran a la selecció definitiva d'aquestes vint persones.

Paral·lelament, nosaltres aquí a Andorra ja hem creat com un petit servei, que hem anomenat servei d'atenció a les persones refugiades. És un servei de caràcter multidisciplinari que està format per personal especialitzat en l'atenció a les persones i a les famílies. De fet, hi ha dos treballadors socials, un home i una dona, una psicòloga i una jurista. Aquest petit equip és el que està preparat per atendre les persones quan arribin al nostre país, tant en castellà, com en anglès, com en francès. Evidentment, si aquestes persones no parlessin cap d'aquests tres idiomes, tindríem també les traduccions. Els traductors oficials necessaris per poder intercomunicar-nos.

A partir d'aquí nosaltres hem estructurat aquesta acollida en quatre fases, per dir-ho d'alguna manera. Una fase d'acollida que preveiem que pugui durar un mes aproximadament. En aquesta fase donarem a aquestes persones que vinguin al nostre país tota la informació en suport paper adaptat a la seva llengua. Els oferirem informació detallada sobre coneixements i funcionament de caràcter bàsic del país. Els explicarem també, si calgués, com funcionen els equipaments bàsics de cuina, lavabos, sistemes de calefacció, sistemes de comunicació, per si hi ha diferències, en relació amb el seu país d'origen. Si no hi ha diferències, no caldrà aquesta informació detallada. També un dossier amb paraules bàsiques per poder-se comunicar quotidianament, si no parlessin els idiomes que es parlen comunament a Andorra. També farem una visita al voltant del domicili on es puguin ubicar, perquè coneguin els serveis més propers, centres d'atenció primària, guarderies, botigues, farmàcies, etcètera. També se'ls informarà sobre la disponibilitat d'aliments que respectin la cultura i les creences d'aquestes persones. Evidentment se'ls oferirà o si tenen recursos suficients o es preveu que tinguin aviat recursos suficients, se'ls ajudarà a trobar un allotjament adequat a les seves característiques. Si per exemple, es tractés d'una persona amb discapacitat, també garantirem l'accessibilitat de l'habitatge. Aquesta és la primera fase d'un mes que nosaltres hem dit *fase d'acollida*.

Després hi ha la segona fase, que hem anomenat la *fase de coneixement*. És una fase que durarà entre tres i sis mesos aproximadament. En aquest moment el que farem amb cada persona i amb cada família és elaborar un pla d'intervenció i començarem les accions d'integració més concretes. Escolarització dels menors, tramitació de tota la documentació necessària, si cal; de fet caldrà, fer classes d'aprenentatge en català. Es valorarà la capacitat i l'experiència professional. En funció d'això es buscaran els recursos laborals i si cal fer processos de reconeixement de titulacions, també els farem durant aquesta fase de coneixement.

A partir d'aquí s'inicia la tercera fase, que és la *fase d'adaptació*, que també preveiem que pugui durar entre sis i nou mesos. És la que permetrà la transició entre l'assoliment dels coneixements i la inclusió efectiva a la dinàmica del país i a la nostra societat. Finalment, després hi ha una darrera fase, que és la que hem anomenat la *fase d'autonomia de la persona i la família*, que és el moment que tots esperem. És el moment en què aquest nucli familiar assolirà una autonomia de forma equivalent a la resta de ciutadans del nostre país. Per tant, entenem que ja hauran assolit un nivell mínim de capacitat d'autogestió, tant pel que fa a les habilitats idiomàtiques com econòmiques.

Així és una mica com hem estructurat aquesta fase d'integració. Evidentment això són unes premisses bàsiques. Després, des del punt de vista del model d'atenció centrat en la mateixa persona que ara presideix tots els nostres serveis socials, ens adaptarem tant a les persones com a les famílies que acollim. Si aquestes fases s'han de modificar, s'han de reduir o s'han d'ampliar, evidentment per això hi ha els serveis del Govern i per això hi ha la col·laboració de les entitats cíviques.

Tampoc no podem oblidar que la llei diu, i això és molt important, que cada persona i cada família acollida tindrà un representant personal. És a dir, hi haurà una persona de referència al país que se n'encarregarà, que serà el seu vincle, la seva relació amb les administracions i amb la societat en general. Els ajudarà a tramitar permisos, a relacionar-se amb l'administració, etcètera. En aquest sentit jo també faig una crida a tots plegats. Aquest representant no ha de ser necessàriament un funcionari de l'administració, també pot ser de les entitats cíviques de la societat civil. Evidentment han de fer una formació prèvia, si no la tenen. En aquest sentit la Comunitat de Sant Egidí també s'ha ofert a venir a qui a Andorra a fer aquesta formació. Creiem que serà també una figura clau des d'aquesta perspectiva d'interacció.

Maria Creixell

(Es parla de les causes de la reticència de la gent).

Desconeixement, por, bàsicament. I possiblement inseguresat.

Anna Hernández

Jo crec que sobretot és desinformació. La societat està malauradament manipulada pels mitjans de comunicació i això ho sabeu tots. Les notícies que ens arriben són les que ens volen fer arribar, aquí, a Pequín, a Pokon, al Japó, on vulgueu. Partint d'aquesta base, si tu no ets prou hàbil o no tens prou ganes de dedicar el teu temps a buscar informació d'altres llocs que no sigui la televisió, per exemple, estem molt manipulats. Crec que principalment les persones que diuen coses dels immigrants no és que siguin males persones, vull pensar que no. Vull pensar que estan desinformades i per això la nostra feina és conscienciar. La Maria i jo que hem estat allà;

al final són persones com nosaltres, jo no hi vaig veure gaire diferència. Tret que ells estaven al mar sense neoprè i jo portava un neoprè.

Maria Creixell

I que ells parlen molts més idiomes que jo.

Xavier Espot

Molt breument intentaré contestar totes les preguntes que has fet. El projecte de llei vigent el que diu és que cada dos anys, el Govern determina les persones que està en disposició d'acollir. No diu que només cada dos anys es puguin acollir vint persones. Nosaltres, el que hem decidit ara mitjançant un acord de govern és que, inicialment, acollirem vint persones. Això és el total. És el nombre inicial que hem determinat. Això no vol dir que si aquesta experiència funciona bé, d'aquí a sis mesos decidim acollir-ne vint més. En aquest sentit comparteixo el teu optimisme, però crec que juntament amb aquest optimisme, també hi hem de posar una dosi de realisme. Crec que, com tot, com totes les noves experiències, s'ha de fer una prova pilot. Crec que, com deies tu, aquestes vint persones no suposaran cap trasbals a la nostra societat i per tant el que hem de fer inicialment és intentar acollir aquestes persones i fer-ho el millor possible. Estic convençut que això passarà i estic convençut que aquestes vint persones només són el principi d'un paquet més important de persones que acollirem. Quan deia això, que a l'optimisme hi hem d'afegir una dosi de realisme, també ho deia perquè jo crec que tots plegats hem de ser conscients que potser hi ha algun cas, alguna persona que acollim que no acaba reixint. Bé perquè aquesta persona marxi i decideixi anar a un altre país, o perquè vol tornar a casa seva, molt legítimament o bé perquè aquesta persona pot ser que cometi delictes, o que no s'integri al nostre país.

Però, ¿això no passa amb les persones que també vénen aquí a residir legalment i a treballar? No passa amb la gent que ha nascut aquí a Andorra, sigui d'una família estructurada o desestructurada? El que hem d'entendre tots plegats és que les persones que acollirem no deixen de ser el reflex de la nostra societat i que per tant hi haurà experiències fallides i experiències reeixides. El fet que hi hagi alguna experiència fallida no ens ha de fer posar en qüestió tot plegat.

Només, per acabar, has parlat del menjador social. Potser el Jordi ens en pot parlar una mica més. Jo crec que he de trencar una llança a favor de la Creu Roja i a favor d'aquest projecte, que és un projecte compartit. Jo crec que va donar una resposta necessària en un moment de gran dificultat, en un moment de crisi econòmica de creixement exponencial de situacions d'exclusió social. Això també és veritat que és un recurs i així ho hem acordat de comú acord i creiem que la seva necessitat ha anat minvant a mesura que la situació econòmica ha anat millorant i el nombre de persones en situació d'exclusió social també ha disminuït. Però a més a més, com a recurs des d'un punt de vista conceptual, també crec que els nous temps obliguen a fer altres tipus de recursos. Té un punt estigmatitzador, d'alguna manera. El fet de reunir totes les persones que estan en situació d'exclusió és una mica un concepte vuitcentista dels serveis socials. Per això, de comú acord, vam pensar que era millor per exemple a través de tiquets, que la gent lliurement pugui decidir on vol anar a menjar.

Ha baixat el nombre de persones en situació d'exclusió social. I és veritat també que encara hem de fer molts esforços, perquè crec que hi ha molta gent en situació d'exclusió social, que no coneix la realitat dels nostres serveis socials i les possibilitats que tenen al seu abast. En aquest sentit també jo crec que hem de fer esforços de divulgació i de publicitat de la xarxa de la cartera de serveis socials que tenim al nostre país, que és àmplia i que ens permet arribar molt lluny.

Anna Hernández

Primer de tot agrair que hagin parlat. Està molt bé sentir l'opinió de tothom, perquè crec que és el que ens enriqueix. Jo en cap moment vull semblar la pessimista de la taula. Però potser tinc un to massa de realitat o potser poso els peus massa a terra i potser dic les coses més clares que l'aigua i de vegades això es pot mal interpretar. Em queixo. Però quan em queixo faig alguna cosa per intentar canviar-ho. El que vull dir amb relació a conscienciar les persones, no és només amb els refugiats. Jo no veig gaires adolescents o joves que surtin a ajudar a travessar un avi en un pas de vianants. Molts no n'he vist. M'agradaria veure'n més. Em refereixo que, al final, la solidaritat també ha de començar amb el veí del costat. O quan vaig a la botiga o no enfadar-me amb no sé què, m'enteneu? Però en cap moment vull que penseu que sóc pessimista, perquè per la meva feina sóc bastant optimista.

Jordi Llansó

Personalment, crec que la gent que decideix fer aquest pas és perquè al darrere hi ha tanta desesperació, tanta... Han vist tants morts. A més a més, veuen i entenen que, de moment allà, no hi tenen cap futur. Crec que el pas que vinguin aquí pot ser que puguin tenir una certa esperança. Potser tornarem a ser com abans. Això no vol dir que les persones que vinguin aquí s'adaptin, puguin començar a treballar, etcètera. Pot ser que generacions es quedin aquí completament integrades. Potser el seu país es podrà refer i tinguin la sort de tornar un altre cop al seu país. El més normal és que tothom vulgui estar al costat de la seva família. Jo amb dues hores veig la meva mare a Manresa, no tinc aquest problema, no tinc aquest sentiment d'haver marxat lluny, al contrari. Jo suposo que aquesta gent que fan aquest pas és perquè és una necessitat vital de sobreviure. No poden estar ni un dia més en aquelles condicions. Jo crec que el fet que vinguin aquí és una esperança per a ells. Almenys és així com ho veiem nosaltres.

Anna Hernández

Jo crec que el que faria seria anar a les escoles, per exemple, entre altres coses. Podríem fer un grup de persones que hagin estat allà. Al minidocumental que us passaran ara hi ha algunes escoles que s'han ofert a veure'l amb nois adolescents. Veureu que en el documental hi ha algun cadàver. Sí, hi ha algun cadàver. Crec que necessitem alguna dosi de realitat en aquesta societat maquillada en la qual vivim. Crec que estaria bé que quan arribessin, per exemple, es puguin expressar o si tenim la sort que parlin anglès, gairebé tots parlen anglès, ja us ho dic ara, parlen l'anglès millor que gairebé molts de nosaltres, francès potser no tant. Estaria bé portar-los algun testimoni. Jo crec que l'educació comença a casa i comença a l'escola. Els pares han de decidir què volen que els seus fills aprenguin i a l'escola poden agrupar un grup de nens i jo crec que es podria fer alguna cosa. Jo per exemple faria això. A mi em copsaria molt

un testimoni d'algú que ha fugit d'una guerra. En relació amb el que ha dit ell, però sobretot en relació amb el que dius tu, la gent no marxa d'allà perquè vol. Fugen de la guerra i fugen d'unes maneres realment fora de qualsevol raó humana, fora de qualsevol dret humà.

L'article 14 de la declaració universal dels drets humans, us recordo que diu que tota persona que escapa d'una guerra té el dret d'estar exiliat a qualsevol país. És un dret que vinguin aquí. Partint d'aquí, és un dret. Estem fent una bona obra però és un dret. Quan venen aquí, venen en barques que ni tan sols són homologades. Penseu que les màfies, jo sóc optimista, però he vist coses tan greus com que la gent comercialitza amb la guerra. Allà, a les platges de Lesbos, per exemple, hi havia gent que m'apartava quan jo anava a rescatar algú perquè volien recuperar el motor de la barca, que revendrien a les màfies, per fer venir més persones. O sigui, del terror en traiem pasta. Tal qual. Jo crec que això és el greu de la societat i que és aquí on hem de treballar. Des de la base. Fent una Andorra més plural i fent una Andorra on no només vinguin vint refugiats. És igual el nombre. L'important és el que fem i que avancem. Però que avancem amb els refugiats, amb el que tenim al costat, amb el que va amb cadira de rodes, perquè pugui pujar a tot arreu, etcètera, etcètera. Ser millors i començar des de ben petits.

Maria Creixell

Nosaltres, dins dels objectius que tenim a Obrim-los! Obrim-les!, en una jornada que vam fer l'any passat al setembre teníem com un dels principals objectius sensibilitzar i donar a conèixer què vol dir ser una persona refugiada. No és que marxin perquè vulguin. És un dret. Tota persona té dret a una vida digna.

Xavier Espot

Justament quan aquesta senyora ha fet aquesta pregunta he pensat en aquesta figura. Aquesta és una de les coses en les quals els ciutadans del nostre país, malgrat que no estiguin associats a cap entitat cívica, malgrat que no pertanyen a l'administració, poden ajudar. Per exemple, oferint-se voluntàriament per ser representants de la protecció temporal i transitòria que, com he dit abans, són persones que tenen la missió de rebre individualment als refugiats que siguin majors d'edat, quan arribin aquí a territori andorrà. Ajudar-los, assessorar-los, acompanyar-los, donar-los un cop de mà perquè puguin fer un tràmit, per informar-los de tot i en certa forma seguir-los fins al final del trajecte o fins que, entenent el final del trajecte, quan ells decideixin marxar, retornar al seu país si la situació millora o entrar pels canals ordinaris que fixa la nostra llei d'immigració. Aquesta és una de les possibilitats, però n'hi ha d'altres. Oferint els recursos que estan a disposició, per exemple oferint allotjaments, oferint recursos de qualsevol mena, jo crec que tots en la mesura del possible podem aportar un gra de sorra. Oferint un pis, oferint qualsevol recurs que puguem tenir i que la persona requereixi. En aquest sentit tots podem aportar alguna cosa. Ni que sigui també a vegades qüestions que poden semblar intranscendents, però que no ho són, que és conscienciar la persona amb qui interactuem, els membres de la nostra família, les persones de la feina, explicant el que avui hem parlat, la necessitat d'afegir-se a aquest projecte. Això també és una contribució decisiva. Si tots anem fent taca d'oli, al final potser aconseguirem això que tots anhelem, que és que tots i cada un dels membres de la nostra societat, donin suport a aquest projecte en les seves diferents facetes.

Mossèn Ramon

Aquest organigrama, cal. Per als que no sou de Canillo, hi havia una llei que es deia del veïnatge. Era un compromís entre les cases. La base és que trobis uns bons veïns, però si un té un mal veí no s'hi trobarà bé i que s'hi quedi un bon veïnatge d'abans, i això és ben bé andorrà. El respecte. És a dir, jo no podré parlar des de la meua psicologia, sinó des de la psicologia del que ve. Jo no puc parlar des de la psicologia de gran amb un infant, sí que podem parlar a l'infant des de la seva psicologia. I amb un gran respecte. S'hi trobarà bé o no s'hi trobarà bé, podrà fer el que voldrà però jo m'he de situar a la seva manera de ser, al seu respecte, la seva psicologia. Jo sóc andorrà, jo tinc passaport, jo sóc tal, no. La seva psicologia. Ens hem de situar amb empatia i escoltar. Això a Andorra ho tenim de molt abans. Però ara amb tantes lleis i tants organigrames ens oblidem d'això, del veïnatge. Ella ho ha dit molt bé, un nen acompanya un avi a travessar el carrer. Això, més plàstic no pot ser.

Xavier Esport

(Per què aquesta llei es diu temporal i de trànsit?)

Aquesta pregunta és molt interessant. Ara de seguida m'explicaré, però només volia fer un incís en relació amb la primera afirmació que ha fet vostè, perquè crec que té tota la raó. És veritat que de vegades Andorra ha donat molt a les persones nouvingudes o les persones immigrants, i aquestes persones immigrants han retornat amb escreix el que Andorra els ha donat. Dit això, estic totalment d'acord amb vostè que, de vegades, no es té prou present aquest col·lectiu. Quan pensem en persones que estan en situació de vulnerabilitat o d'exclusió social, pensem en la gent gran, pensem en els infants i els joves, pensem en les persones amb discapacitat, pensem en les persones que formen part del col·lectiu LGTBIQ, pensem en tota aquesta gent, però no pensem a vegades en les persones nouvingudes. En aquest sentit vull celebrar que crec que hem encetat un camí diferent, amb el Llibre blanc de la igualtat. Quan dic persones nouvingudes també vull dir persones immigrants. De fet amb el Llibre blanc de la Igualtat, per primera vegada Andorra ha posat el focus també en aquest col·lectiu, com un col·lectiu que ha de ser destinatari de les polítiques a favor de la igualtat i de la no-discriminació al nostre país i la llei d'igualtat que estem treballant i que aviat entrarem a tràmit parlamentari, parlarà específicament de les persones nouvingudes i establirà la necessitat que el Govern, cada quatre anys, aprovi un programa específic d'inclusió de les persones nouvingudes. És a dir, està molt bé atendre'ls bé al Servei d'Immigració, està molt bé que hi hagi classes gratuïtes de català, però tot això s'ha de protocol·litzar i en certa forma s'ha d'harmonitzar, i s'hi ha de donar una coherència global i si cal afegir-hi noves accions, també ho farem. Això per respondre la seva primera afirmació. Pel que fa a la seva pregunta concreta, la llei efectivament regula un règim de protecció temporal i transitori, per tant té vocació, com diu el mateix nom de la llei, de temporalitat i per tant amb una data de caducitat i a més a més té caràcter de provisionalitat. La mateixa llei ja diu en una disposició final que, paral·lelament, el Govern ha de començar a treballar en la regulació del dret d'asil. De tal manera que les persones que tinguin aquesta autorització, a l'empara d'aquesta protecció temporal i transitòria, la tindran fins que decideixin entrar pel conducte migratori ordinari que estableix la Llei qualificada d'immigració, decideixin marxar o decideixin sotmetre's al règim d'asil, perquè mentrestant, quan es prevegi l'esgotament d'aquestes

autoritzacions temporals i transitòries, ja s'haurà d'haver regulat el dret d'asil i haurem d'haver ratificat el conveni sobre l'estatut del refugiat. Vull esvair el dubte als que puguin pensar que pel mateix nom de la llei, ara els donarem una autorització i d'aquí a dos anys quan s'acabi la vigència d'aquesta autorització, els posarem a la frontera. No és el cas. Sempre trobarem una solució perquè aquestes persones s'integrin a la nostra societat a través de qualsevol d'aquests mecanismes. Dit això també, com és normal, perquè sempre hem de posar aquesta dosi de realisme i de pragmatisme, la llei també preveu que en determinades circumstàncies puguem posar fi a aquest règim de protecció temporal. Si vingués una persona que per exemple posa en risc l'ordre públic o que comet delictes a repetició, doncs també s'aplicarien les mateixes mesures de política administrativa que la Llei d'immigració preveu pels immigrants, per les persones que vénen a treballar a Andorra. Sense cap mena de discriminació, bàsicament és el mateix.

Vostè parlava del xoc cultural i de fet el xoc cultural pot tenir lloc. És per aquest motiu que la relació que hem establert amb la Comunitat de Sant Egidi crec que serà molt fructífera i molt necessària. Ells ens van explicar l'experiència, perquè fan corredors humanitaris fins a Itàlia. Fan venir, normalment a través d'avions d'Alitalia, cada dos o tres mesos, cent emigrants en la mesura de les possibilitats i ens deien una cosa interessant. Ens deien, per exemple, perquè nosaltres tenim pisos de propietat del Govern a Arinsal o en parròquies allunyades, o en urbanitzacions al mig de la natura, que pot semblar molt bucòlic. I ells ens deien, "no ho feu, no ho feu, perquè estem parlant de gent que majoritàriament vivien a Damasc, vivien en grans urbs, una ciutat amb milions d'habitants". Diuen que ja serà prou difícil per ells adaptar-se, ja hi haurà prou xoc cultural com per a adaptar-se i a més a més se sentin desarrelats al mig de la muntanya. Dit això, que si la persona ho desitja i ho vol, podem casar gustos i preferències i no hi haurà cap mena de problema però prioritàriament ens van dir, cerqueu i poseu a disposició allotjaments que estiguin al centre d'Andorra la Vella, d'Escaldes, de la Massana, d'Encamp, de les diferents parròquies, però inserits en la comunitat, perquè és el que ells prefereixen. Aquest és un exemple de com hem d'intentar a través de l'allotjament però també a través del treball i per tant ho enllaço amb el que vostè deia: a través de l'atenció sanitària, els serveis socials han d'intentar minimitzar al màxim possible aquest xoc cultural i permetre aquesta integració de la forma més ràpida possible.

(Resposta a per què aquest any no poden portar nens sahrauís)

Agraeixo la seva pregunta perquè penso que és una qüestió d'actualitat que potser hem intentat explicar però que potser no hem sabut explicar prou bé, especialment a la representant de l'associació, amb la qual tenim contacte permanent i amb les mateixes famílies. Malauradament, intentaré explicar-ho d'una forma succinta perquè també s'entengui. Vull deixar molt clar que, si aquest programa no es pot desenvolupar –sí que es desenvoluparà, però es desenvoluparà a Espanya–, si no es pot fer extensiu a Andorra, no es pot fer el greuge al Govern d'Andorra. Ara intentaré explicar per quin motiu. Aquest programa, que es diu *Vacaciones en paz*, és un programa humanitari que gestiona Espanya mitjançant una resolució anual que fa la Secretaria General d'Immigració del ministeri de Treball i Seguretat Social d'Espanya. El que fa aquest programa és que autoritza la residència temporal de menors i monitors d'origen sahrauí a

Espanya perquè puguin ser acollits per part de famílies espanyoles. Per tant ja, *a priori*, hem de fer una distinció clara entre el que és un refugiat i per tant el col·lectiu destinatari del projecte de llei de les accions que està fent el Govern d'Andorra, d'una banda, i de l'altra banda, el que són els nens sahrauís, que no són nens refugiats, són nens que venien puntualment durant unes setmanes aquí Andorra per fer-hi una estada de vacances i que tant de bo haguéssim pogut continuar-ho fent. Dit això, fins ara, fins l'any passat aquests nens, malgrat que era un programa exclusivament espanyol, podien arribar a Andorra per la bona voluntat del cònsol general d'Espanya a Alger, que els expedia un visat global que feia possible que vinguessin en condicions de seguretat i amb una empara suficient al nostre país. Aquest document de residència, de fet, és un document espanyol i que només tenia validesa a Espanya. Què ha passat? Que des del 2007 que es va iniciar aquest programa –malauradament i no hi som per res–, la situació internacional ha canviat considerablement. Les normatives comunitàries en matèria d'atorgament de visats s'han endurit moltíssim i sobretot els procediments de vigilància de les fronteres comunitàries cada cop són més exigents. Això què ha fet?, que en certa forma ha arribat un moment en què aquesta expedició de visats de la manera que es feien que era en teoria només per validesa a Espanya però que es podia fer extensiu a Andorra ha arribat a la seva fi. El consolat general d'Alger a Espanya ha dit que ja no expedia visats perquè aquests nens poguessin arribar finalment a Espanya. L'any passat, davant la forta insistència que hi va haver i davant la situació preocupant en la qual ens trobàvem tots i intentant trobar una solució a aquesta problemàtica, es va arribar a una solució *ad hoc*, per dir-ho d'alguna manera, que en certa forma no acabava d'aportar la cobertura i la seguretat necessàries a aquests nens, perquè de fet se'ls inscrivía a una subdelegació territorial catalana i després se'ls feia viatjar a Andorra, però res feia constar que estaven a Andorra; per tant, en certa forma resultava preocupant sobretot de cara a la seguretat i a l'empara d'aquests nens. Nosaltres en aquell moment ja ens vam anticipar, veient que això arribava a la seva fi i que no hi podíem donar continuïtat en condicions de seguretat com s'havia donat fins llavors, vam emplaçar Espanya a fer un projecte de memoràndum d'entesa, els ho vam proposar de fet l'abril del 2017 i ens comprometíem en certa forma a seguir el mateix procediment i aportar les mateixes garanties pel que fa a les famílies andorranes que el que oferien les famílies espanyoles en el marc del programa de *Vacaciones en paz*. Malauradament el maig del 2017 vam mantenir una trobada entre el nostre ambaixador a Madrid i el sotsdirector d'Afers d'Estrangeria espanyol i ens van dir que no volien signar aquest memoràndum d'entesa. Per tant ens trobem en aquesta situació, és a dir, ja sé que pot ser frustrant, ho entenc perfectament: s'han creat uns vincles d'afecte amb aquests nens, fèiem un bon servei amb aquests nens perquè el temps que estaven aquí a Andorra adquirien habilitats, adquirien capacitats, veien una realitat diferent, en certa forma suposava un respir respecte de la seva situació extremadament difícil. Però en certa forma era un programa a precari, per dir-ho d'alguna manera. Un programa respecte del qual érem molt dependents d'Espanya. Quina és l'alternativa que ens podíem plantejar d'acord amb el sentit comú?, fer un programa equivalent des d'Andorra. Dit això, jo ho he de dir, podria dir “ho intentarem”, però també he de dir que serà molt difícil. No hi ha cap altre país del món que tingui un programa d'aquestes característiques. La relació històrica que té Espanya amb el Sàhara Occidental no és comparable amb la de cap altre país del món i per tant jo crec que això serà molt complicat,

nosaltres intentant posar la màxima voluntat, hem intentat trobar alternatives. Per aquest motiu vull dir-vos que aquest any hem intentat fer un projecte de cooperació internacional sobre el terreny. Hi hem destinat 15.000 euros, per un programa que es farà *in situ*. Jo sé que això no dóna satisfacció a les vostres expectatives, ni molt menys a les d'aquests nens, però també ens ha semblat que era *de rebut* tenint en compte que això no podia continuar. Com dic, no estava al nostre abast continuar-ho, per tant hem trobat una alternativa per posar el nostre granet de sorra i ajudar als nens sahrauís i en general les famílies sahrauís que passen una situació d'extrema dificultat.

Maria Creixell

Jo no ho sé segur, però juraria que hi ha altres països europeus que tenen programes similars. Des de l'experiència personal, jo havia tingut un nen a casa, a Catalunya, i sí que aparentment aquests nens havien estat en altres països. Entenc precisament el vincle que es crea amb la família o la necessitat o l'exemple que això dóna a altres nens. Com deia aquests nens van als esports d'estiu, aquests nens estan aquí i per tant a nosaltres ens sembla un exemple molt bo per sensibilitzar altres nens, altres famílies i bé que tot i la diferència, al final són tots iguals. No tinc la solució, però sí que comparteixo la necessitat d'intentar donar-hi continuïtat d'alguna manera.

Xavier Espot

Molt ràpidament. A mi no em consta que hi hagi països que tinguin programes equivalents. El que és possible és que hi hagués altres països beneficiaris del programa espanyol tal com ho érem nosaltres. Dit això, això és impossible per una qüestió de normativa comunitària en matèria de visats i perquè de vegades la força del nostre país és la que és i la capacitat de generar programes de cooperació internacional *in situ* la tenim, tenim recursos per fer-ho, però estructurar programes d'aquest calat que requereixen una estructura permanent *in situ*, aquesta no la tenim. Hi ha tota una sèrie de consideracions polítiques que també s'han de tenir en compte en tot plegat, per tant el que jo he volgut fer..., tant de bo l'any que ve puguem dir que hem trobat una via de solució i per tant tot això torni a ser possible. Jo no tanco la porta, ara tampoc no vull generar expectatives que no puguem complir i que d'aquí a un any em digueu, que em vas prometre que això seria possible i no ho has complert. Per tant, en aquest sentit, vull ser molt prudent.

Jordi Llansó

Des de Creu Roja sabem que sí que hi ha programes, però evidentment es fan a Catalunya amb Espanya. Jo crec que, com molt bé deia el Xavier, no és tan fàcil perquè al darrere hi ha tota una burocràcia, però intentem que com a mínim des d'altres llocs més propers a aquests infants se segueixin desenvolupant aquests programes. Llàstima que per problemes burocràtics no els puguem tenir aquí també.

Mossèn Ramon

Jo diria que no n'entenc res, d'aquesta burocràcia de papers, però sí que una vegada hi havia un

monitor que hi va anar i després va fer un gran testimoniatge, és important. En aquest moment hi ha dues infermeres a Bolívia, un altre està a l'Índia i tot aquest jovent que s'entrega i sense voler, sense res, es trasllada pel món. Nosaltres els diem "els treus del carrer", la Carla Riestra i també altres monitors, tornen sempre, els donen una beca aquí, allà, que és veritat quan vénen aquí, tot i que queden bloquejats per burocràcies, sempre quan tornen t'enriqueixen. Jo vaig anar amb turisme religiós, que no m'ho perdo mai, l'última que hi havia buscaven joves que vinguessin allà un mes i ho expliquessin aquí. Per tant, doncs, sempre hi ha una possibilitat d'anar allà i anar creant una xarxa, un filat.

Anna Hernández. Documental de l'experiència a Lesbos

Us presento el meu minidocumental, que em van ajudar des d'aquí Andorra i que tot ha estat de manera gratuïta, em van cedir unes fotos, en Santi Palacios, gent que és fotògraf de guerra, gent molt important que van viure amb mi l'experiència, així com la periodista de La Sexta, Cristina Saavedra. Hi vaig viure durant un mes, i ells van viure una setmana amb mi, i a través d'aquesta connexió em van passar unes fotos i, més que la meva experiència amb ProActiva Open Arms, com veureu, és una mica introspecció, que és el que vaig sentir quan vaig tornar aquí. Simplement això. Un cop el veieu, si remou alguna cosa, ja em dono per satisfeta.

Berta Esteve. Curtmetratge "Amer, testimoni d'un refugiat"

Jo vaig fer aquest vídeo perquè a la Universitat Blanquerna ens van demanar fer un treball sobre una història de vides, alguna persona que li hagués passat alguna cosa. Jo vaig aprofitar que al meu poble, just aquell any havia vingut un refugiat, l'Amer, i llavors vaig creure que era molt interessant aprofitar aquesta persona per donar a conèixer la seva experiència a Catalunya. Espero que us agradi i que us faci reflexionar. També he dir que m'hagués agradat molt que avui l'Amer hagués vingut aquí, però no podia a causa d'Espanya, ja fa més de dos anys que està vivint allà; per tema de permisos, si hagués vingut aquí, després no hauria pogut tornar a Espanya, i per això no ens ha pogut acompanyar.

<https://www.coma.cat/tv3/alacarta/mon/la-historia-damer-un-siria-refugiat-a-esparraguera/video/5760544/>
<https://www.vilaweb.cat/noticies/video-amer-la-historia-dun-viatge-de-siria-a-esparraguera-cercant-refugi/>

Annex

Què pot fer Andorra pels refugiats?

Resposta d' Obrim-los! Obrim-les! a l'enquesta enviada als ponents de la taula

1. Per què hem d'acollir refugiats?

Per què no? Jo o qualsevol de nosaltres podem necessitar un cop de mà en un moment determinat. I no ens plantejaríem si és necessari o no.

Històricament, Andorra s'ha format amb onades migratòries i ha estat exemple anteriorment d'acollida amb els exiliats de la Guerra Civil Espanyola, per exemple. Per què ara hauria de ser diferent?

D'altra banda, el dret d'asil i el dret a una vida digna estan recollits ja a la carta de drets humans de les Nacions Unides, reconeguda i signada per Andorra. Per tant, no només des de l'anunci del 2015 d'acollir una vintena de persones sinó des de l'acceptació d'aquests drets, Andorra es compromet a respectar i promoure aquests drets. Drets humans inherents a qualsevol persona, vingui d'on vingui. Finalment, és una qüestió de responsabilitat política, personal i moral.

Política perquè des dels països europeus es fan polítiques que generen explotació i desigualtats, que al seu torn provoquen migracions i necessitat de refugi.

Per exemple, les principals entitats bancàries han destinat 5,36 milions d'euros entre el 2011 i el 2017 a empreses que formen part de la indústria d'armament, des del seu punt inicial de desenvolupament i investigació fins al seu estat final i imminent transport.

En aquest cas es tracta de fons d'inversió, accions i bons amb l'empresa Indra, identificada per la fabricació d'electrònica militar, simuladors de vol, sistemes de tir i defensa electrònica (27% de la producció militar espanyola el 2009, segons les dades del Centre Delàs).

Aquesta pràctica és de gran rellevància perquè la possessió d'accions suposa tenir part de la propietat, i per tant, capacitat de decisió; i perquè és una forma de finançar la indústria armamentística ja que les empreses fan ampliacions de capital per a captar fons.

Una altra dada són les xifres d'exportacions de material de defensa. Segons les dades de l'informe *Estadísticas españolas de exportación de material de defensa, de otro material y de productos y tecnologías de doble uso* de la Secretaría de Estado de Comercio espanyola entre el 1995 i 2014 s'ha exportat des d'Andorra material per valor de 382.000 €, amb 25.000 € el 2014. Amb aquest import, es podrien finançar més de vuit projectes d'educació per al desenvolupament, segons les subvencions de Cooperació.

Tot això sense tenir en compte d'on surten els materials per fer els nostres telèfons, ordinadors, qui fa la nostra roba o de quins països portem el menjar que mengem i les condicions de producció i les conseqüències als països d'origen.

Ens interessen determinats països per fer negocis i explotar els seus recursos i després ens neguem a assumir-ne les conseqüències?

2. Que hem fet des d'Obrim-los, Obrim-les fins ara?

Obrim-los, Obrim-les neix del neguit d'un grup de persones que després de tenir contacte directament o indirectament amb persones refugiades i migrants decideixen que han de fer

alguna cosa per denunciar la seva situació, implicar el conjunt de la societat andorrana per actuar amb responsabilitat i ampliar la nostra solidaritat i actuar per fer complir els drets humans i els compromisos amb les persones refugiades.

Treballem per informar, conscienciar i sensibilitzar més persones sobre la nostra responsabilitat com a ciutadans envers les migracions i la situació de les persones que cerquen refugi; també volem denunciar la inacció i la complicitat dels Estats europeus i concretament d'Andorra respecte dels compromisos assumits i les polítiques exteriors que generen desigualtat quan precisament per les seves dimensions i capacitat d'autogovern podria erigir-se com a exemple de solidaritat; i actuar a Andorra i a l'exterior per garantir una vida digna a les persones refugiades i migrants amb projectes propis i col·laborant amb altres entitats.

Seguint aquests principis, l'any passat vam organitzar les I Jornades solidàries amb les persones refugiades, a la Massana, i ara estem preparant-ne la segona edició. Amb aquest esdeveniment creem un espai de debat i d'intercanvi on exposar la realitat de les persones refugiades i migrants des de diferents punts de vista, teòrics i pràctics; on generar noves sinergies per actuar a Andorra i a fora per garantir una vida digna a les persones que han de fugir de casa seva per causes naturals, polítiques o socials, algunes de les quals són causades o fomentades per les polítiques dels països d'Occident. Intentem esdevenir un punt de trobada per totes les persones mogudes per la solidaritat que, com nosaltres, volen fer alguna cosa per fer un món més just per a les persones.

Després de la primera edició vam poder col·laborar amb Proactiva Openarms cobrint les despeses d'equipament, manteniment de vaixells i atracament al port d'un dia d'operacions al mar perquè puguin seguir salvant vides al Mediterrani; amb No Name Kitchen, amb qui vam fer una compra de 55 parells de sabates d'hivern per a les persones que esperen creuar les fronteres a Sèrbia, i amb el Col·lectiu VIO la compra per a una setmana de fruita i verdura fresca per a les persones dels hotels de Ioannina, a Grècia, amb el projecte Green Bags.

A més, fem xerrades en escoles, calendaris, parades en mercats de Nadal... per informar, sensibilitzar i implicar la societat civil, amb la idea de fer partícip tothom del procés de benvinguda i fer una societat inclusiva.

3. Què podem fer des de les institucions i la societat civil per vèncer les reticències a acollir?

D'una banda, les institucions han de potenciar una educació en la qual es donin a conèixer i es debatin les causes que produeixen desigualtats que, al seu torn, causen desplaçaments forçats. Una educació que fomenti els valors humans com l'empatia, el respecte, la solidaritat i la inclusió. D'aquesta manera, s'impulsarien i es crearien, tant a les escoles com en la societat, espais de diàleg i d'intercanvi de coneixement i d'experiències, per enriquir-nos amb la diversitat. Creiem també que les Institucions tenen el deure de promoure valors socials i culturals i no únicament econòmics per valorar i donar suport al desenvolupament del país i evitar polítiques que no generin explotació i dependència. Per exemple, valorar la instal·lació de noves empreses pels valors ètics, socials i morals que aporten i no només per la riquesa exclusivament econòmica que suposen.

Igualment, voldríem que les institucions tinguin en compte la societat civil, local i nousvinguts, en

la definició del Pla d'inclusió per determinar a partir d'experiències personals i pràctiques com es farà l'acollida i desmarcar-se de la tendència assistencial o deixar-se portar pel que fan a altres països. Des del col·lectiu, volem un pla d'acollida que aculli, empoderi i apliqui.

A més a més, creiem que les institucions poden i haurien de ser més transparents a l'hora d'explicar quines accions fem els ciutadans i les mateixes administracions que generen desigualtats i incloure criteris ètics i sostenibles en la contractació de serveis i la promoció del món empresarial. Per exemple, impulsant finances ètiques i el consum local i allunyant-se d'acords europeus i internacionals que sota l'aparença de reforçar la seguretat o la cooperació internacional tanquen encara més les fronteres i vulnereu els drets humans.

Cal ser un exemple d'acollida, d'inclusió i de justícia social, no anant a remolc de les polítiques europees o de les primeres potències mundials sinó amb propostes que tinguin la vida de les persones al centre, que busquin el benestar de totes les persones i la seva seguretat. L'establiment de vies legals i segures, accions de cooperació que promoguin l'empoderament i no la dependència, acords bilaterals per enfortir les comunitats locals i no l'explotació de recursos d'altres per al benefici propi, etc.

Si les institucions tinguessin més en compte la diversitat existent i fessin un esforç en generar mecanismes de participació i d'inclusió per tal que totes les persones se sentin reconegudes i preses en consideració –amb mesures com l'accés a la nacionalitat o el dret a vot per als residents, però també amb propostes de sensibilització, conscienciació, intercanvi i valoració de la diversitat–, Andorra seria clarament un país més inclusiu i un mirall on molts altres es voldrien reflectir.

D'altra banda, la societat civil tenim també una gran responsabilitat. Hem d'obrir la mirada, entendre que qualsevol de nosaltres pot trobar-se en la situació d'haver de marxar forçadament de casa seva i que també voldríem que algú ens obrís la porta per començar de nou. També ens hem d'implicar, utilitzar el nostre poder com a ciutadans per votar i exigir als partits el compliment dels seus compromisos i dels drets humans, per donar suport a iniciatives socials i l'empoderament dels més vulnerables, construir xarxa amb altres entitats i ciutadans implicats i passar a l'acció per fer un món més just a Andorra i des d'Andorra, des del consum fins a l'acollida de persones refugiades o el suport i difusió de causes socials.

Com a societat civil hem de comprendre que és la nostra responsabilitat com a ciutadans de països desenvolupats viure de la forma al més coherent possible amb els valors d'igualtat entre persones i territoris, evitant generar més desigualtats i conflictes amb altres països i de la manera més sostenible possible.

Per tant, com a ciutadans hem d'estar informats i educar-nos i compartir valors de tolerància, respecte, solidaritat... per ser així conscients de les causes que generen desplaçaments forçats i poder canviar les nostres pràctiques de consum quotidianes per evitar generar més desigualtats. També hem de partir de l'empatia, ja que vivim en un món canviant i hem de ser conscients que si mai ens veiéssim obligats a marxar d'Andorra desitjaríem trobar un país que ens rebés amb els braços oberts.

4. Què seria necessari per integrar les persones refugiades a Andorra?

No ens agrada parlar d'integració sinó d'inclusió. Creiem que hem d'acollir i acceptar a les

persones per elles mateixes i no perquè assumeixin determinats valors que creiem propis i necessaris per viure en la nostra cultura. Cal respectar i donar espais per a les diferents religions i cultures com un actor més de la societat del que aprendre i expandir horitzons.

Per avançar cap a la total inclusió cal un bon pla d'acollida que garanteixi i estableixi els drets i deures principals de les persones que arriben i que es doti d'eines, recursos humans i pressupost per poder complir-los; amb uns criteris i uns terminis clars per evitar situacions d'inseguretat jurídica o emocional.

Creiem necessari també l'acompanyament per part de persones del país per afavorir la creació de vincles i xarxes de suport al país i evitar els guetos, que sovint esdevenen un focus de tensions i d'exclusió social. Així, seria positiva la creació d'espais de diàleg segurs, on poder exposar els seus neguits, reptes i dubtes per afrontar-los amb el suport de persones que es troben en la mateixa situació.

Igualment, cal implicar tots els actors perquè la inclusió pugui ser plena i perquè les persones refugiades o nouvingudes que arriben al país puguin desenvolupar la seva vida digna i plenament des del punt de vista personal i professional.

Finalment, subratllem que la inclusió de les persones a Andorra és responsabilitat de totes.

De les polítiques i accions que es desenvolupin des de les institucions però també dels comportaments i actituds de la societat civil per crear una Andorra d'acollida.